

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2019. gada 21. maijā *

Satura rādītājs

I. Atbilstošās tiesību normas	3
A. Savienības tiesības	3
1. Harta	3
2. 2003. gada Pievienošanās akts	4
B. Ungārijas tiesības	4
II. Pirmstiesas procedūra	6
III. Par prasības priekšmetu	6
IV. Par Tiesas kompetenci	7
A. Lietas dalībnieku argumenti	7
B. Tiesas vērtējums	7
V. Par lietas būtību	7
A. Lietas dalībnieku argumenti	7
B. Tiesas vērtējums	10
1. Par LESD 49. pantu	10
2. Par LESD 63. pantu un Hartas 17. pantu	11
a) Par LESD 63. panta piemērojamību un par kapitāla brīvas aprites ierobežojuma esamību.	11
b) Par kapitāla brīvas aprites ierobežojuma attaisnojumu un par Hartas 17. panta piemērojamību	11
1) Par īpašuma atņemšanu Hartas 17. panta 1. punkta izpratnē	12

* Tiesvedības valoda – ungāru.

2) Par attaisnojumiem un par sabiedrības interesēm	15
i) Par attaisnojumu, kas pamatots ar vispārējo interešu mērķiem, kuri saistīti ar lauksaimniecības zemes izmantošanu	15
ii) Par attaisnojumu, kas attiecas uz valsts tiesiskā regulējuma valūtas kontroles jomā pārkāpumu	17
iii) Par attaisnojumu, kas pamatots ar sabiedriskās kārtības aizsardzības nolūkā izvērstu cīņu pret valsts tiesību aktu apiešanas praksi	18
iv) Par sabiedrības interešu un kompensēšanas sistēmas Hartas 17. panta izpratnē neesamību	19
c) Secinājums	20
Par tiesāšanās izdevumiem	20

Valsts pienākumu neizpilde – LESD 63. pants – Kapitāla brīva aprīte – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 17. pants – Tiesības uz īpašumu – Valsts tiesiskais regulējums, ar kuru tiek izbeigtas *ex lege* un bez atlīdzības lauksaimniecības un mežu zemes lietojuma tiesības, ko agrāk ieguvušas juridiskas personas vai fiziskas personas, kuras nevar pierādīt savu radniecību ar īpašnieku

Lietā C-235/17

par prasību sakarā ar pienākumu neizpildi atbilstoši LESD 258. pantam, ko 2017. gada 5. maijā cēla

Eiropas Komisija, ko pārstāv *L. Malferrari* un *L. Havas*, pārstāvji,

prasītāja,

pret

Ungāriju, ko pārstāv *M. Z. Fehér*, pārstāvis,

atbildētāja,

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], priekšsēdētāja vietniece R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], palātu priekšsēdētāji Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], A. Prehala [*A. Prechal*] (referente), J. Regans [*E. Regan*] un T. fon Danvics [*T. von Danwitz*], tiesneši A. Ross [*A. Rosas*], L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], M. Safjans [*M. Saffjan*], D. Švābi [*D. Šváby*], K.G. Fernlunds [*C. G. Fernlund*], K. Vajda [*C. Vajda*] un S. Rodins [*S. Rodin*],

ģenerālvokāts: H. Saugmandsgors Ēe [*H. Saugmandsgaard Øe*],

sekretārs: I. Illēši [*I. Illéssy*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2018. gada 9. jūlija tiesas sēdi,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2018. gada 29. novembra tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Savā prasības pieteikumā Eiropas Komisija lūdz Tiesu konstatēt, ka – it īpaši ar kopš 2013. gada 1. janvāra spēkā esošajām *termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény* (1994. gada Likums Nr. LV par lauksaimniecības zemi; turpmāk tekstā – “1994. gada Likums par lauksaimniecības zemi”) normām, ar atbilstošajām *mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény* (2013. gada Likums Nr. CXXII par lauksaimniecības un mežu zemes pārdošanu; turpmāk tekstā – “2013. gada Likums par lauksaimniecības zemi”) normām, ar atsevišķām *mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvényvel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CXXII. törvény* (2013. gada Likums Nr. CXXII par dažādiem noteikumiem un pārejas pasākumiem saistībā ar 2013. gada Likumu Nr. CXXII par lauksaimniecības un mežu zemes pārdošanu; turpmāk tekstā – “2013. gada Likums par pārejas pasākumiem”) normām un *ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény* (1997. gada Likums Nr. CXLI par zemesgrāmatām; turpmāk tekstā – “Zemesgrāmatu likums”) 94. panta 5. punktu – acīmredzami nesamērīgi ierobežojot lauksaimniecības un mežu zemes lietojuma tiesības, Ungārija nav izpildījusi LESD 49. un 63. pantā un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 17. pantā paredzētos pienākumus.

I. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

1. Harta

- 2 Hartas 17. panta “Tiesības uz īpašumu” 1. punktā ir noteikts:

“Ikvienai personai ir tiesības uz īpašumu, kas iegūts likumīgi, tiesības to lietot un atsavināt, kā arī tiesības attiecībā uz to dot rīkojumu savas nāves gadījumam. Nevienam nedrīkst atņemt īpašumu, ja vien tas nav jādara sabiedrības interesēs, kā arī gadījumos un apstākļos, kuri ir paredzēti tiesību aktos, ar noteikumu, ka par zaudējumiem laikus izmaksā taisnīgu kompensāciju. Īpašuma izmantošanu var noteikt ar tiesību aktiem, ciktāl tas nepieciešams vispārējās interesēs.”

- 3 Hartas 51. panta “Piemērošanas joma” 1. punktā ir noteikts:

“Šīs Hartas noteikumi attiecas uz Savienības iestādēm un struktūrām, ievērojot subsidiaritātes principu, un uz dalībvalstīm tikai tad, ja tās īsteno Savienības tiesību aktus. [..]”

- 4 Hartas 52. panta “Tiesību un principu piemērošana un interpretēšana” 1. un 3. punktā ir noteikts:

“1. Visiem šajā Hartā atzīto tiesību un brīvību izmantošanas ierobežojumiem ir jābūt noteiktiem tiesību aktos, un tajos jārespektē šo tiesību un brīvību būtība. Ievērojot samērīguma principu, ierobežojumus drīkst noteikt tikai tad, ja tie ir nepieciešami un patiešām atbilst vispārējas nozīmes mērķiem, ko atzinusi Savienība, vai vajadzībai aizsargāt citu personu tiesības un brīvības.

[..]

3. Ciktāl Hartā ir ietvertas tiesības, kuras atbilst Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā garantētajām tiesībām, šo tiesību nozīme un apjoms ir tāds pats kā minētajā Konvencijā noteiktajām tiesībām. Šis noteikums neliedz Savienības tiesībās paredzēt plašāku aizsardzību.”

2. 2003. gada Pievienošanās akts

- 5 Akta par Čehijas Republikas, Igaunijas Republikas, Kipras Republikas, Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas, Ungārijas Republikas, Maltas Republikas, Polijas Republikas, Slovēnijas Republikas un Slovākijas Republikas pievienošanās Eiropas Savienībai nosacījumiem un pielāgojumiem Līgumos, kas ir Eiropas Savienības pamatā (OV 2003, L 236, 33. lpp.; turpmāk tekstā – “2003. gada Pievienošanās akts”), X pielikuma nosaukums ir “Pievienošanās akta 24. pantā minētais saraksts: Ungārija”. Šī pielikuma 3. nodaļas “Brīva kapitāla aprīte” 2. punktā ir noteikts:

“Neskarot pienākumus, kas noteikti Līgumos, uz kuriem balstās Eiropas Savienība, Ungārija var septiņus gadus no pievienošanās dienas paturēt spēkā tādus aizliegumus attiecībā uz lauksaimniecības zemes iegādi, kas šā Akta parakstīšanas dienā paredzēti Ungārijas tiesību aktos un kas attiecas uz fiziskām personām, kuras nav Ungārijas iedzīvotāji vai pilsoņi, un uz juridiskām personām. Attiecībā uz lauksaimniecības zemes iegādi dalībvalstu pilsoņiem vai juridiskām personām, kas izveidotas saskaņā ar citas dalībvalsts tiesību aktiem, nekādā gadījumā nedrīkst piemērot noteikumus, kas ir nelabvēlīgāki par noteikumiem, kuri ir spēkā Pievienošanās līguma parakstīšanas dienā. [..]

Uz citu dalībvalstu pilsoņiem, kas vēlas veikt uzņēmējdarbību kā pašnodarbināti zemnieki un dzīvot Ungārijā un kas vismaz trīs gadus pēc kārtas likumīgi dzīvojuši un kā zemnieki aktīvi darbojušies Ungārijā, neattiecinā šā panta iepriekšējās daļas noteikumus un jebkādus noteikumus un procedūras, ko neattiecinā uz Ungārijas pilsoņiem.

[..]

Ja ir pietiekami pierādījumi par to, ka pēc pārejas posma beigām būs nopietni traucējumi vai šādu traucējumu rašanās iespējamība Ungārijas lauksaimniecības zemju tirgū, Komisija pēc Ungārijas lūguma lemj par pārejas laikposma pagarināšanu par ne vairāk kā trim gadiem.”

- 6 Ar Komisijas Lēmumu 2010/792/ES (2010. gada 20. decembris), ar ko pagarina pārejas periodu attiecībā uz lauksaimniecības zemes iegādi Ungārijā (OV 2010, L 336, 60. lpp.), 2003. gada Pievienošanās akta X pielikuma 3. nodaļas 2. punktā noteiktais pārejas periods tika pagarināts līdz 2014. gada 30. aprīlim.

B. Ungārijas tiesības

- 7 *Földről szóló 1987. évi I. törvény* (1987. gada Likums Nr. I par zemi) 38. panta 1. punktā bija paredzēts, ka fiziskas personas, kam nav Ungārijas pilsonības vai kam ir šī pilsonība, bet kas pastāvīgi dzīvo ārpus Ungārijas, kā arī juridiskas personas ar juridisko adresi ārpus Ungārijas vai ar juridisko adresi Ungārijā, bet kuras pieder fiziskām vai juridiskām personām, kas ir ārpus Ungārijas, var iegūt īpašumā lauksaimniecības zemi ar pirkumu, maiņu vai dāvinājumu tikai, iepriekš saņemot finanšu ministra atļauju.
- 8 Ar 1991. gada 27. decembra *171/1991 Korm. Rendelet* (Valdības dekrēts Nr. 171/1991), kas stājās spēkā 1992. gada 1. janvārī, 1. panta 5. punktu tika izslēgta jebkāda iespēja iegādāties lauksaimniecības zemi personām, kam nav Ungārijas pilsonības, izņemot personas, kurām ir pastāvīgas uzturēšanās atļauja, un tās, kurām ir atzīts bēgļa statuss.

- 9 1994. gada Likumā par lauksaimniecības zemi tika saglabāts minētais iegādes aizliegums, paplašinot to uz visām juridiskām personām neatkarīgi no tā, vai to juridiskā adrese ir vai nav Ungārijā.
- 10 Minētais likums tika grozīts – grozījumiem stājoties spēkā 2002. gada 1. janvārī – ar *termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény módosításáról szóló 2001. évi CXVII. törvény* (2001. gada Likums Nr. CXVII, ar ko groza 1994. gada Likumu Nr. LV par lauksaimniecības zemi), lai izslēgtu arī iespēju ar līgumu nodibināt lauksaimniecības zemes lietojuma tiesības par labu fiziskām personām, kam nav Ungārijas pilsonības, vai juridiskām personām. Pēc šiem grozījumiem 1994. gada Likuma par lauksaimniecības zemi 11. panta 1. punktā bija noteikts, ka, “lai slēgtu līgumu par lietojuma tiesībām, iegūstot vai neiegūstot augļus, ir jāpiemēro II nodaļas noteikumi par ierobežojumiem īpašuma iegādē. [...]”.
- 11 1994. gada Likuma par lauksaimniecības zemi 11. panta 1. punkts pēc tam tika grozīts ar *egyres agrár tárgyú törvények módosításáról szóló 2012. évi CCXIII. törvény* (2012. gada Likums Nr. CCXIII, ar ko groza atsevišķus lauksaimniecības likumus). Jaunajā redakcijā, kurā ir iekļauts šis grozījums un kura stājās spēkā 2013. gada 1. janvārī, minētajā 11. panta 1. punktā bija noteikts, ka “ar līgumu noteiktas lietojuma tiesības nav spēkā, izņemot gadījumu, ja tās ir noteiktas par labu tuvam radniekam”. Ar 2012. gada Likumu Nr. CCXIII 1994. gada likumā tika ieviests arī jauns 91. panta 1. punkts, saskaņā ar kuru “2033. gada 1. janvārī *ex lege* izbeigsies visas lietojuma tiesības, kuras pastāvēja 2013. gada 1. janvārī un kuras, noslēdzot beztermiņa līgumu vai līgumu uz noteiktu laiku, kas beidzas pēc 2032. gada 30. decembra, tikušas piešķirtas personām, kuras nav tuvi radnieki”.
- 12 2013. gada Likums par lauksaimniecības zemi tika pieņemts 2013. gada 21. jūnijā un stājās spēkā 2013. gada 15. decembrī.
- 13 2013. gada Likuma par lauksaimniecības zemi 37. panta 1. punktā ir saglabāta norma, saskaņā ar kuru šādas ar līgumu noteiktas zemes lietojuma tiesības, iegūstot vai neiegūstot augļus, nav spēkā, izņemot gadījumu, ja tās ir noteiktas par labu tuvam radniekam.
- 14 Minētā likuma 5. panta 13. punktā ir ietverta šāda definīcija:
““Tuvi radnieki” ir laulātie, augšupējie un lejupējie radnieki taisnā līnijā, adoptētie bērni un laulātā bērni, audžuvecāki, laulātā vecāki, kā arī brāļi un māsas.”
- 15 2013. gada Likums par pārejas pasākumiem tika pieņemts 2013. gada 12. decembrī un stājās spēkā 2013. gada 15. decembrī.
- 16 Šā likuma 108. panta 1. punktā, ar kuru tika atcelts 1994. gada Likuma par lauksaimniecības zemi 91. panta 1. punkts, ir noteikts:
“2014. gada 1. maijā *ex lege* izbeidzas visas lietojuma tiesības, iegūstot vai neiegūstot augļus, kuras pastāv 2014. gada 30. aprīlī un kuras ir iegūtas, noslēdzot beztermiņa līgumu vai līgumu uz noteiktu laiku, kas beidzas pēc 2014. gada 30. aprīļa, starp personām, kas nav tuvi radnieki.”
- 17 Zemesgrāmatu likuma 94. pantā ir noteikts:
“1. Lai svītrotu no zemesgrāmatas lietojuma tiesības, iegūstot vai neiegūstot augļus (šī panta nolūkos turpmāk tekstā kopā – “lietojuma tiesības”), kas izbeidzas saskaņā ar [2013. gada Likuma par pārejas pasākumiem] 108. panta 1. punktu, par zemesgrāmatu atbildīgā iestāde līdz 2014. gada 31. oktobrim nosūta fiziskai personai – lietojuma tiesību īpašnieci – pieprasījumu 15 dienu laikā no brīdinājuma saņemšanas brīža, aizpildot ministra šai sakarā izstrādāto veidlapu, deklarēt savu radniecības saišu esamību ar personu, kas piešķirusi lietojuma tiesības, t.i., nekustamā īpašuma īpašnieku atbilstoši dokumentiem, uz kuru pamata notikusi reģistrācija zemesgrāmatā. Nedeklarēšanas noteiktajā termiņā gadījumā pieteikums apliecinājumu saņemšanai pēc 2014. gada 31. decembra netiks izskatīts.

[..]

3. Ja no deklarācijas neizriet tuvu radniecības saišu esamība vai ja deklarācija nav iesniegta noteiktajā termiņā, par zemesgrāmatu atbildīgā iestāde nākamajos sešos mēnešos pēc deklarācijas iesniegšanai norādītā termiņa izbeigšanās un vēlākais 2015. gada 31. jūlijā pēc savas ierosmes no zemesgrāmatas svītros lietojuma tiesības.

[..]

5. Par zemesgrāmatām atbildīgā iestāde pēc savas iniciatīvas vēlākais 2014. gada 31. decembrī uzsāk svītrot no zemesgrāmatas lietojuma tiesības, kas bijušas reģistrētas tādu juridisko personu un struktūru labā, kurām nav juridiskas personas statusa, bet kuras var iegūt zemesgrāmatā reģistrējamas tiesības, un kas ir izbeigtas, piemērojot [2013. gada Likuma par pārejas pasākumiem] 108. panta 1. punktu.”

II. Pirmstiesas procedūra

- 18 Uzskatīdama, ka, pieņemot atsevišķās 2013. gada Likuma par pārejas pasākumiem normās, tostarp tā 108. panta 1. punktā iekļautos ierobežojumus attiecībā uz lauksaimniecības zemes lietojuma tiesībām, Ungārija ir pārkāpusi LESD 49. un 63. pantu, kā arī Hartas 17. pantu, Komisija 2014. gada 17. oktobrī nosūtīja šai dalībvalstij brīdinājuma vēstuli. Pēdējā minētā uz to atbildēja ar 2014. gada 18. decembra vēstuli, kurā tā apstrīdēja minētos pārkāpumus.
- 19 2015. gada 19. jūnijā Komisija izdeva argumentētu atzinumu, kurā tā turpina apgalvot – ar 2013. gada Likuma par pārejas pasākumiem 108. panta 1. punktu no 2014. gada 1. maija izbeidzot noteiktas lietojuma tiesības, Ungārija ir pārkāpusi iepriekšējā punktā minētās Savienības tiesību normas. Šī dalībvalsts uz to atbildēja ar 2015. gada 9. oktobra un 2016. gada 18. aprīļa vēstulēm, kurās tā norādīja, ka apgalvotie pārkāpumi nepastāv.
- 20 Šādos apstākļos Komisija nolēma celt šo prasību.

III. Par prasības priekšmetu

- 21 Prasības pieteikuma prasījumu daļā Komisija apgalvo, ka, ņemot vērā dažādas valsts tiesību normas, ko tā ir norādījusi šajā prasījumu daļā, Ungārija ir “ierobežojusi” lietojuma tiesības uz lauksaimniecības un mežsaimniecības zemi (turpmāk tekstā – “lauksaimniecības zeme”), pārkāpjot Savienības tiesības. Tomēr gan no argumentētā atzinuma, gan no pašā prasības pieteikuma izriet – un turklāt par to nav strīda, kā tas ir apstiprināts debatēs tiesas sēdē, uz ko ģenerāladvokāts ir norādījis secinājumu 39. punktā –, ka lietojuma tiesību ierobežojums, uz ko šajā gadījumā ir norādījusi Komisija, konkrētāk, ir ierobežojums, kas radies šo tiesību izbeigšanas rezultātā ar 2013. gada Likuma par pārejas pasākumiem 108. panta 1. punktu. Citas valsts tiesību normas, uz kurām ir atsauce prasības pieteikuma prasījumu daļā, šajā daļā un pašā prasības pieteikumā ir minētas tikai kā valsts tiesību normu konteksta elementi, kurā iekļaujas minētais 108. panta 1. punkts, kas šķiet nepieciešami pēdējās minētās minētas tiesību normas satura pilnīgai izpratnei.
- 22 Tātad Komisijas prasības priekšmets ir konstatēt, ka, pieņemot 2013. gada Likuma par pārejas pasākumiem 108. panta 1. punktu (turpmāk tekstā – “apstrīdētais tiesiskais regulējums”) un tādējādi izbeidzot *ex lege* iepriekš starp personām, kas nav tuvi radnieki, iedibinātās lietojuma tiesības uz Ungārijā esošu lauksaimniecības zemi, šī dalībvalsts nav izpildījusi pienākumus, kas tai noteikti LESD 49. un 63. pantā, kā arī Hartas 17. pantā.

IV. Par Tiesas kompetenci

A. Lietas dalībnieku argumenti

- 23 Vispirms Ungārija apgalvo – tā kā ar līgumiem par lietojuma tiesībām, kas tika izbeigti ar apstrīdēto tiesisko regulējumu, tika apieti aizliegumi iegādāties īpašumā lauksaimniecības zemi, kuri bija spēkā pirms tās pievienošanās Savienībai, un tie tādēļ neesot spēkā *ab initio* kopš šīs pievienošanās, ne šādi ierobežojošie aizliegumi, ne to sekas, ne tātad vēlāka attiecīgo lietojuma tiesību izbeigšana ar apstrīdēto tiesisko regulējumu nevarot tikt vērtēta saskaņā ar Savienības tiesībām. Tiesas kompetencē neesot interpretēt šīs tiesības, jo lietas fakti esot iestājušies pirms attiecīgās dalībvalsts pievienošanās Savienībai.
- 24 Savukārt Komisija apgalvo, ka Savienības tiesības ir tūlītēji piemērojamas jaunajās dalībvalstīs un ka šajā gadījumā strīda priekšmets attiecas uz valsts tiesisko regulējumu, kurš ir pieņemts 2013. gadā un kurā ir paredzēta vēl joprojām pastāvošo un zemesgrāmatā ierakstīto lietojuma tiesību izbeigšana *ex lege* no 2014. gada 1. maija, nevis uz to līgumu par lietojuma tiesībām likumību, kuri noslēgti pirms Ungārijas iestāšanās Savienībā. Turklāt atbildē uz argumentēto atzinumu Ungārija skaidri esot atzinusi, ka Ungārijas tiesas nevienā lietā nav pasludinājušas attiecīgo vienošanos par lietojuma tiesībām spēkā neesamību.

B. Tiesas vērtējums

- 25 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Tiesai ir kompetence interpretēt Savienības tiesības attiecībā uz to piemērošanu jaunajā dalībvalstī tikai no tās pievienošanās datuma Savienībai (spriedums, 2018. gada 6. marts, *SEGRO un Horváth, C-52/16 un C-113/16*, EU:C:2018:157, 39. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 26 Šajā gadījumā, kā to apgalvo Komisija, lietojuma tiesības, uz kurām attiecas apstrīdētais tiesiskais regulējums, pastāvēja vēl 2014. gada 30. aprīlī un to izbeigšana, kā arī sekojošā to dzēšana no zemesgrāmatām notika, pamatojoties uz šo tiesisko regulējumu, kas tika pieņemts desmit gadus pēc Ungārijas pievienošanās Savienībai, nevis piemērojot valsts tiesisko regulējumu, kas bija spēkā ar visām tā sekām attiecībā uz šādām lietojuma tiesībām kopš pievienošanās datuma.
- 27 No minētā izriet, ka Ungārijas argumenti, ar ko tiek apstrīdēta Tiesas kompetence, ir jānoraida.

V. Par lietas būtību

A. Lietas dalībnieku argumenti

- 28 Komisija apgalvo, pirmkārt, ka apstrīdētais tiesiskais regulējums saskaņā ar katra iespējamā gadījuma īpatnībām var ierobežot gan brīvību veikt uzņēmējdarbību, gan kapitāla brīvu apriti un līdz ar to pārkāpt gan LESD 49. pantu, gan 63. pantu.
- 29 Otrkārt, minētais tiesiskais regulējums esot netieši diskriminējošs attiecībā uz dalībvalstu pilsoņiem, kas nav Ungārijas pilsoņi, tādējādi, ka no 1992. līdz 2002. gadam lietojuma tiesību nodibināšana esot bijis vienīgais veids, kā tiem ieguldīt līdzekļus lauksaimniecības zemēs Ungārijā, un turklāt šādi valstspiederīgie reti ir tuvi radnieki šādas zemes īpašniekiem, uz kuru viņi būtu varējuši iegūt lietojuma tiesības. Šādos apstākļos apstrīdēto tiesisko regulējumu nevarot attaisnot, pamatojoties uz LESD 65. panta 1. punkta b) apakšpunktu vai ar judikatūrā atzītiem primāriem vispārējo interešu apsvērumiem.

- 30 Treškārt, un pieņemot, ka šāds attaisnojums ir iespējams, Ungārijas minētais attaisnojums šajā gadījumā neesot pieņemams un apstrīdētais tiesiskais regulējums neatbilstot no samērīguma principa izrietošajām prasībām.
- 31 Attiecībā, pirmkārt, uz dažādajiem lauksaimniecības politikas mērķiem, kas minēti 2013. gada Likuma par lauksaimniecības zemi preambulā un ko *Alkotmánybíróság* (Konstitucionālā tiesa, Ungārija) ir konstatējusi 2015. gada 21. jūlija spriedumā Nr. 25 – proti, nodrošināt, ka lauksaimniecības zemes pieder tikai tādām fiziskām personām, kas tās apstrādā, nevis [tiek izmantotas] spekulatīviem nolūkiem, novērst līdzekļu sadrumstalotību un saglabāt lauku iedzīvotājus un ilgtspējīgu lauksaimniecību, kā arī radīt dzīvotspējīga lieluma un konkurētspējīgas saimniecības – Komisija apgalvo, ka tie neattaisno kapitāla brīvas aprites šķērsli.
- 32 Katrā ziņā aplūkotie ierobežojumi nav ne piemēroti, ne saskanīgi, ne vajadzīgi, lai tādējādi sasniegtu apgalvotos mērķus.
- 33 Otrkārt, attiecībā uz mērķi, kas ir legalizēt nelikumīgās situācijas, kuras radušās, lietojuma tiesības iegūstot nerezidentiem, kam nav attiecīgas Ungārijas Valsts bankas atļaujas, kas līdz 2001. gada 16. jūnijam tika prasīta atbilstoši 1995. gada Likumam Nr. XCV, Komisija apgalvo, ka šāda atļaujas prasība kopš Ungārijas pievienošanās Savienībai rada diskrimināciju pilsonības dēļ, kas ir aizliegta Savienības tiesībās. Turklāt Ungārija pirmstiesas procedūrā esot atzinusi, ka nav neviena lēmuma, ar kuru kāda Ungārijas tiesa būtu nolēmusi, ka lietojuma tiesību iegūšana bez attiecīgas atļaujas izraisītu šī lietojuma spēkā neesamību.
- 34 Treškārt, attiecībā uz mērķi likvidēt lietojuma tiesības, ko pirms 2002. gada 1. janvāra ir ieguvuši nerezidenti vai juridiskas personas, tādējādi nelikumīgi apejot aizliegumu iegādāties īpašumu, Komisija uzskata, ka tas, ka citas dalībvalsts, kas nav Ungārija, pilsonis nolūkā ieguldīt līdzekļus lauksaimniecības zemē vai veikt uzņēmējdarbību Ungārijā ir izvēlēties tiesības, kuras ir pieejamas atbilstoši šīs dalībvalstis tiesībām, vienkārši esot LESD 49. un 63. panta garantēto brīvību izmantošana un tādējādi nevarot tikt uzskatīts par ļaunprātīgu izmantošanu.
- 35 Turklāt Ungārija nepamatojot savu apgalvojumu, ka visi līgumi par lietojuma tiesībām, uz ko attiecas apstrīdētais tiesiskais regulējums, esot noslēgti ļaunprātīgi. It īpaši tā nepaskaidrojot, kāpēc tas tā varētu būt attiecībā uz sūdzības iesniedzēju līgumiem, ko Komisija ir iesniegusi Tiesā, un neesot norādījusi nevienu līgumu, kuru tiesa būtu atzinusi par nelikumīgu. Turklāt, pat pieļaujot, ka noteiktos gadījumos lietojuma tiesības ir nodibinātas, lai apietu spēkā esošo tiesisko regulējumu, katrā ziņā šo konstatējumu nevarot vispārināt, prezumējot, ka ikviena persona, kas nodibinājusi šīs tiesības, to ir darījusi šādā nolūkā.
- 36 Ceturtkārt, Komisija uzskata, ka apstrīdētais tiesiskais regulējums ir pretrunā tiesiskās noteiktības un tiesiskās palāvības aizsardzības principiem. Šo principu sekas esot tādas, ka gadījumā, ja tiek izbeigtas tiesības, kas ļauj to īpašniekiem nodarboties ar saimniecisko darbību, nebūtu samērīgi un pamatoti paredzēt tikai četrarpus mēnešu pārejas periodu, ar to pilnībā likvidējot 20 gadu pārejas posmu, kas izsludināts mazāk nekā pirms gada. Šiem principiem pretrunā esot arī fakts, ka nav paredzēta īpaša kompensācija, kas atlīdzinātu ieinteresētajām personām ar iepriekš izvirzītiem nosacījumiem samaksātās atlīdzības atņemšanu, izdarīto ieguldījumu vērtības samazinājumu un peļņas negūšanu.
- 37 Piektkārt, Komisija apgalvo – tā kā apstrīdētais tiesiskais regulējums ir brīvības veikt uzņēmējdarbību un kapitāla brīvas aprites šķērsli un tā kā Ungārija atsaucas uz primāriem vispārējo interešu apsvērumiem, lai pamatotu šo šķērsli, šajā lietā ir jāpiemēro Hartas normas.
- 38 Ar minēto tiesisko regulējumu tiekot pārkāpts Hartas 17. pants. Attiecīgo lietojuma tiesību izbeigšana esot īpašuma atņemšana šī panta, tāpat kā Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas, kas parakstīta Romā 1950. gada 4. novembrī (turpmāk tekstā – “ECPAK”) 1. protokola 1. panta, izpratnē.

- 39 Lietojuma tiesību atņemšana tūkstošiem personu, kas nav Ungārijas pilsoņi, šajā gadījumā neesot attaisnota ar pieļaujamu vispārējo interešu apsvērumu un, pat pieņemot, ka tā ir attaisnojama, šī izbeigšana nebūtu samērīga, it īpaši ņemot vērā iepriekš izklāstītos elementus. Apstrīdētajā tiesiskajā regulējumā neesot bijusi paredzēta arī Hartas 17. pantā prasītā atlīdzība, kuras mērķis, piemērojot efektīvus noteikumus, esot kompensēt reālu tiesību ar ievērojamu ekonomisko vērtību atņemšanu.
- 40 Visbeidzot, ieinteresētās personas, izmantojot līdzekļu ieguldīšanas iespēju, kas tām tika piedāvāta saskaņā ar spēkā esošajām tiesību normām, esot rīkojušās labticīgi un gan kompetento administratīvo iestāžu, gan tiesas iestāžu prakse reģistrācijas zemesgrāmatā jomā esot apstiprinājusi attiecīgo lietojuma tiesību likumību.
- 41 Iebildumu rakstā Ungārija apstrīd jebkādu brīvības veikt uzņēmējdarbību šķērslī. No *Alkotmánybíróság* (Konstitucionālā tiesa) 2015. gada 21. jūlija sprieduma Nr. 25 izrietot, ka attiecīgo lietojuma tiesību īpašnieki nav cietuši mantiskus zaudējumus, jo šī tiesa uzskatīja, ka vispārīgi Ungārijas civiltiesību normas pietiekami nodrošina tiem iespēju aizstāvēt savas intereses, pusēm savstarpēji norēķinoties. Turklāt šādi īpašnieki esot varējuši turpināt strādāt ar līdzekļiem, nākotnē ar īpašnieka piekrišanu iegādājoties tā īpašumu vai noslēdzot nomas līgumu. Neesot konstatēts kapitāla brīvas aprites ierobežojums, jo ar apstrīdēto tiesisko regulējumu esot vienīgi izvirzīts nosacījums attiecībā uz radniecības saitēm saistībā tikai ar aramzemes izmantošanas tiesībām, bet pirkšana un noma joprojām esot iespējama.
- 42 Turklāt minētā dalībvalsts apstrīd netiešas diskriminācijas pilsonības dēļ pastāvēšanu, jo apstrīdētais tiesiskais regulējums esot skāris vienādi Ungārijas pilsoņus un citu dalībvalstu pilsoņus, kā to apliecina fakts, ka no vairāk nekā 100 000 personām, uz kurām attiecas šis tiesiskais regulējums, tikai 5058 esot citu valstu, tostarp trešo valstu, valstspiederīgie. Tas, ka izņēmums par tuvas radniecības saitēm parasti ir Ungārijas valstspiederīgo labā, izrietot no fakta, ka tas attiecas uz Ungārijā esošu zemi, kuru īpašnieki parasti ir ungāri. Minētajā izņēmumā esot ņemts vērā apstāklis, ka vecāki bieži iegādājas saviem bērniem nekustamo īpašumu, attiecībā uz kuru tie nodibina lietojuma tiesības, un ka pārdzīvojušais laulātais bieži manto šīs tiesības.
- 43 Pieņemot, ka ir radīts kapitāla brīvas aprites ierobežojums, Ungārija uzskata, ka tas ir attaisnots vispirms ar šī sprieduma 31. punktā atgādinātajiem lauksaimniecības politikas mērķiem.
- 44 Turpinājumā šī dalībvalsts apgalvo, ka *Alkotmánybíróság* (Konstitucionālā tiesa) ir atzinusi attiecīgo līgumu par lietojuma tiesībām nelikumību *ab initio*, jo tā 2015. gada 21. jūlija spriedumā Nr. 25 esot norādījusi, ka apstrīdētā tiesiskā regulējuma mērķis tostarp esot bijis nodrošināt, ka zemesgrāmatā ir atspoguļotas tiesiskās attiecības, kas atbilst lauksaimniecības zemei piemērojamai jaunajai kārtībai un likvidē tādas rīcības tiesiskās sekas, kuras dēļ lietojuma tiesības tika piemērotas ar traucējumiem.
- 45 Gadījumā, ja puses izvēlas citu līguma veidu, nevis to, kas atbilst to patiesajam nodomam, no *polgari törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény* (1959. gada Likums Nr. IV, ar ko izveido civilkodeksu) 207. panta 6. punkta izrietot, ka līgums ir fiktīvs un spēkā neesošs.
- 46 Ņemot vērā lietojuma tiesību iegāžu lielo skaitu, ko atbilstoši dažādiem noteikumiem nerezidenti veica cerībā pēc Ungārijas pievienošanās Savienībai vai pēc likumisko šķēršļu izzušanas kādreiz iegūt īpašumtiesības uz attiecīgo zemi, un to, ka šo iegāžu likvidēšana varēja ietilpt LESD 65. panta 1. punkta b) apakšpunktā norādītajā sabiedriskās kārtības jēdzienā, budžeta un tiesu ekonomijas apsvērumu dēļ valsts likumdevējs esot izvēlējies izbeigt šīs tiesības un dzēst tās no zemesgrāmatām likumdošanas ceļā, nevis ļaut tās pa vienai apstrīdēt tiesās.
- 47 Visbeidzot, Ungārija uzskata, ka apstrīdētais tiesiskais regulējums ir arī attaisnots ar gribu izbeigt līgumu par lietojuma tiesībām nelikumību, kuri ir noslēgti bez attiecīgas atļaujas, kas prasīta 1995. gada Likumā Nr. XCV.

- 48 Attiecībā uz samērīgumu un vajadzību ierobežot tiesības uz īpašumu *Alkotmánybíróság* (Konstitucionālā tiesa) 2015. gada 21. jūlija spriedumā Nr. 25 esot nolēmusi, ka attiecīgo lietojuma tiesību izbeigšana neesot pielīdzināma ekspropriācijai, jo attiecīgajām tiesībām esot ligumisks raksturs un tādējādi tās varot tikt ierobežotas ar tiesību normām vispārējās interesēs, un minētās izbeigšanas rezultātā valsts neiegūstot tiesības un nerodoties jaunas reālas tiesības citam tiesību subjektam. Turklāt šis pasākums atbilstot vispārējām interesēm, jo tiekot palielināti īpašnieka līdzekļi un atbilstoši sociāliem ierobežojumiem tam turpmāk tiekot uzlikti pienākumi attiecībā uz lauksaimniecības zemi.
- 49 Runājot par pārejas perioda īsumu, attiecīgie tirgus dalībnieki pamatoti neesot varējuši tiesiski paļauties uz to, ka paliks spēkā agrākais tiesiskais regulējums, par kuru bija paredzams, ka tas mainīsies moratorija attiecībā uz zemes iegādi beigu dēļ, kas izriet no 2003. gada Pievienošanās akta.
- 50 Turklāt Ungārija apgalvo, ka apstrīdētā tiesiskā regulējuma atsevišķa pārbaude Hartas gaismā nav vajadzīga un ka no *Alkotmánybíróság* (Konstitucionālā tiesa) 2015. gada 21. jūlija sprieduma Nr. 25 katrā ziņā izriet, ka attiecīgo lietojuma tiesību izbeigšana nav ekspropriācija un ka tā turklāt ir pamatota ar vispārējām interesēm, jo civiltiesību normas atļauj agrākajam lietojuma īpašniekam iegūt taisnīgu, vispārēju un laikus izmaksātu kompensāciju par nodarītajiem zaudējumiem. Turklāt Hartas 17. pants šajā gadījumā neesot piemērojams, jo tādējādi izbeigtie ligumi par lietošanas tiesībām esot bijuši noslēgti nelikumīgi un ļaunticīgi.

B. Tiesas vērtējums

1. Par LESD 49. pantu

- 51 Attiecībā uz Komisijas prasību, lai tiktu konstatēta LESD 49. pantā Ungārijai paredzēto pienākumu neizpilde, ir jāatgādina, ka tad, ja tiek īstenotas tiesības iegādāties, izmantot un atsavināt nekustamo īpašumu citas dalībvalsts teritorijā, kas ir brīvības veikt uzņēmējdarbību papildinājums, tas izraisa kapitāla apriti (spriedums, 2018. gada 6. marts, *SEGRO* un *Horváth*, C-52/16 un C-113/16, EU:C:2018:157, 54. punkts).
- 52 Kā apgalvojusi Komisija – šajā ziņā norādot uz citu dalībvalstu, kas nav Ungārija, valstspiederīgo gadījumu, kuri nodarbojas ar lauksaimniecību šajā dalībvalstī un šajā nolūkā tieši vai netieši ir ieguvuši lietojuma tiesības uz lauksaimniecības zemi –, šīs tiesības šādā gadījumā ir papildinājums šo valstspiederīgo tiesībām veikt uzņēmējdarbību.
- 53 Kaut gan apstrīdētais tiesiskais regulējums turpmāk *a priori* var ietilpt gan LESD 49. panta, gan 63. panta piemērošanas jomā, tomēr šajā gadījumā brīvības veikt uzņēmējdarbību ierobežojums, kas izriet no apstrīdētā tiesiskā regulējuma, kā apgalvo Komisija savā prasības pieteikumā, esot kapitāla brīvas aprites ierobežojuma tiešas sekas, uz kuru tā turklāt norāda šajā pašā prasībā. Tā kā pirmais apgalvotais ierobežojums tādējādi nav nodalāms no otrā, apstrīdētais tiesiskais regulējums nav jāvērtē LESD 49. panta gaismā (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2002. gada 4. jūnijs, Komisija/Portugāle, C-367/98, EU:C:2002:326, 56. punkts; 2003. gada 13. maijs, Komisija/Spānija, C-463/00, EU:C:2003:272, 86. punkts, kā arī 2011. gada 10. novembris, Komisija/Portugāle, C-212/09, EU:C:2011:717, 98. punkts un tajā minētā judikatūra).

2. Par LESD 63. pantu un Hartas 17. pantu

a) Par LESD 63. panta piemērojamību un par kapitāla brīvas aprites ierobežojuma esamību

- 54 Jāatgādina, ka kapitāla aprīte ietver darījumus, ar kuriem nerezidenti izdara ieguldījumus nekustamajā īpašumā dalībvalsts teritorijā, un, kā tas izriet no Padomes Direktīvas 88/361/EEK (1988. gada 24. jūnijs) par [EK līguma] 67. panta īstenošanu [pants atcelts ar Amsterdamas līgumu] (OV 1988, L 178, 5. lpp.) I pielikumā minētās kapitāla aprītes tipu nomenklatūras, šī nomenklatūra saglabāja tai piemītošo norādošo vērtību attiecībā uz kapitāla aprītes jēdziena definēšanu (spriedums, 2018. gada 6. marts, *SEGRO un Horváth*, C-52/16 un C-113/16, EU:C:2018:157, 56. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 55 Pie šī jēdziena pieder tostarp ieguldījumi nekustamajā īpašumā saistībā ar zemes lietojuma tiesību iegādi, ko apliecina it īpaši Direktīvas 88/361 I pielikuma paskaidrojošajās piezīmēs ietvertais precizējums, ka viena no ieguldījumu nekustamajā īpašumā kategorijām, uz ko attiecas šī direktīva, ietver lietojuma tiesību iegūšanu uz apbūvētu un neapbūvētu īpašumu (spriedums, 2018. gada 6. marts, *SEGRO un Horváth*, C-52/16 un C-113/16, EU:C:2018:157, 57. punkts).
- 56 Šajā gadījumā ar apstrīdēto tiesisko regulējumu ir izbeigtas uz lauksaimniecības zemi agrāk iegūtas lietojuma tiesības, ja šo tiesību īpašnieki neatbilst prasībai, kurai valsts tiesību aktos turpmāk ir pakļauta šādu tiesību ieguve, proti, tuvas radniecības saites pastāvēšana starp lietojuma tiesību ieguvēju un attiecīgās zemes īpašnieku.
- 57 Turklāt ir skaidrs, ka to lietojuma īpašnieku vidū, kurus skar minētais tiesiskais regulējums, ir daudzi citu dalībvalstu, kas nav Ungārija, valstspiederīgie, kuri ir ieguvuši šādas tiesības vai nu tieši, vai arī netieši ar Ungārijā izveidotas juridiskas personas palīdzību.
- 58 Paredzot *ex lege* citu dalībvalstu, kas nav Ungārija, valstspiederīgo tādējādi iegūto lietojuma tiesību uz lauksaimniecības zemi dzēšanu, ar apstrīdēto tiesisko regulējumu – pašu tā mērķi un esamību vien – ir ierobežotas ieinteresēto personu tiesības uz kapitāla brīvu aprīti, kas ir garantētas LESD 63. pantā. Ar šo tiesisko regulējumu tiem tiek atņemta gan iespēja turpināt izmantot to lietojuma tiesības, tostarp liedzot lietot un apstrādāt attiecīgo zemi vai to iznomāt un tādējādi no tās gūt peļņu, gan eventuālā iespēja atsavināt šīs tiesības, piemēram, nododot tās atpakaļ īpašniekam. Minētais regulējums turklāt attur nerezidentus no ieguldījumu veikšanas Ungārijā nākotnē (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 6. marts, *SEGRO un Horváth*, C-52/16 un C-113/16, EU:C:2018:157, 62.–66. punkts).

b) Par kapitāla brīvas aprites ierobežojuma attaisnojumu un par Hartas 17. panta piemērojamību

- 59 Kā izriet no Tiesas judikatūras, tāds pasākums kā apstrīdētais tiesiskais regulējums, ar ko tiek ierobežota kapitāla brīva aprīte, var tikt pieļauts tikai ar nosacījumu, ka to attaisno primāri vispārējo interešu apsvērumi un ka tas atbilst samērīguma principam, saskaņā ar kuru tam ir jābūt piemērotam, lai garantētu likumīgā mērķa īstenošanu, un tas nedrīkst pārsniegt to, kas ir nepieciešams tā sasniegšanai (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2010. gada 11. novembris, Komisija/Portugāle, C-543/08, EU:C:2010:669, 83. punkts).
- 60 Šāds pasākums var arī tikt attaisnots ar LESD 65. pantā minētajiem iemesliem, ja tas atbilst šim samērīguma principam (spriedums, 2018. gada 6. marts, *SEGRO un Horváth*, C-52/16 un C-113/16, EU:C:2018:157, 77. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

- 61 Šajā ziņā ir svarīgi arī atgādināt, ka valsts tiesiskais regulējums var nodrošināt izvīzītā mērķa sasniegšanu tikai tad, ja tas patiešām atbilst centieniem to sasniegt saskanīgi un sistemātiski (spriedums, 2018. gada 6. marts, *SEGRO un Horváth*, C-52/16 un C-113/16, EU:C:2018:157, 78. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 62 Šajā gadījumā Ungārija ir norādījusi, ka apstrīdētais tiesiskais regulējums ir attiecīgi attaisnots ar Tiesas judikatūrā atzītiem primāriem vispārējo interešu apsvērumiem, proti, ar mērķi, kas saistīts ar lauksaimniecības zemes saprātīgu izmantošanu, un ar LESD 65. pantā minētajiem iemesliem. Runājot par šo pēdējo minēto tiesību normu, šī dalībvalsts, precīzāk, atsaucas, pirmkārt, uz vēlmi novērst valsts tiesiskā regulējuma pārkāpumus darījumu kontroles jomā un, otrkārt, uz vēlmi sabiedriskās kārtības ietvaros cīnīties ar ļaunprātīgu rīcību [zemes] iegādē.
- 63 Turklāt jāatgādina, ka ar Hartu garantētās pamattiesības ir jāpiemēro visās situācijās, kas ir reglamentētas Savienības tiesībās, un ka tās līdz ar to ir jāievēro it īpaši tad, ja valsts tiesiskais regulējums ietilpst šo tiesību piemērošanas jomā (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2013. gada 26. februāris, *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105, 19.–21. punkts, un 2016. gada 21. decembris, *AGET Iraklis*, C-201/15, EU:C:2016:972, 62. punkts).
- 64 Tā tas it īpaši ir gadījumā, kad valsts tiesiskais regulējums var radīt šķēršļus vienai vai vairākām ar LESD garantētām pamatbrīvībām un kad attiecīgā dalībvalsts, pamatojot šādu šķērslī, atsaucas uz LESD 65. pantā norādītajiem iemesliem vai Savienības tiesībās atzītiem primāriem vispārējo interešu apsvērumiem. Šādā gadījumā saskaņā ar pastāvīgo judikatūru attiecīgajā valsts tiesiskajā regulējumā var izmantot šādi paredzētos izņēmumus tikai tad, ja tas atbilst pamattiesībām, kuru ievērošanu nodrošina Tiesa (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1991. gada 18. jūnijs, *ERT*, C-260/89, EU:C:1991:254, 43. punkts; 2006. gada 27. aprīlis, Komisija/Vācija, C-441/02, EU:C:2006:253, 108. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī 2016. gada 21. decembris, *AGET Iraklis*, C-201/15, EU:C:2016:972, 63. punkts).
- 65 Šajā ziņā un kā Tiesa jau ir nospriedusi, tas, ka dalībvalsts izmanto Savienības tiesībās paredzētos izņēmumus, lai pamatotu Līgumā garantētās pamatbrīvības šķērslī, ir jāuzskata par “Savienības tiesību īstenošanu” Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē (spriedums, 2016. gada 21. decembris, *AGET Iraklis*, C-201/15, EU:C:2016:972, 64. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 66 Šajā gadījumā, kā tas tika norādīts šī sprieduma 58. un 62. punktā, apstrīdētais tiesiskais regulējums ir kapitāla brīvas aprites ierobežojums, un Ungārija norāda primārus vispārējo interešu apsvērumus, kā arī LESD 65. pantā norādītos iemeslus, lai attaisnotu šo ierobežojumu. Šādos apstākļos šī tiesiskā regulējuma saderīgums ar Savienības tiesībām ir jāpārbauda, ievērojot gan šādi līgumā un Tiesas judikatūrā paredzētos izņēmumus, gan Hartā garantētās pamattiesības (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 21. decembris, *AGET Iraklis*, C-201/15, EU:C:2016:972, 65., 102. un 103. punkts), kuru vidū ir pēdējās minētās 17. pantā garantētās tiesības uz īpašumu, kuru pārkāpumu Komisija apgalvo šajā gadījumā.

1) Par īpašuma atņemšanu Hartas 17. panta 1. punkta izpratnē

- 67 Saskaņā ar Hartas 17. panta 1. punktu ikvienai personai ir tiesības uz īpašumu, kas iegūts likumīgi, tiesības to lietot un atsavināt, kā arī tiesības attiecībā uz to dot rīkojumu savas nāves gadījumam, un nevienam nedrīkst atņemt īpašumu, ja vien tas nav jādara sabiedrības interesēs, kā arī gadījumos un apstākļos, kuri ir paredzēti tiesību aktos, ar noteikumu, ka par zaudējumiem laikus izmaksā taisnīgu kompensāciju. Turklāt īpašuma izmantošanu var noteikt ar tiesību aktiem, ciktāl tas nepieciešams vispārējās interesēs.

- 68 Šajā ziņā vispirms jāatgādina, kā Tiesa jau ir norādījusi, ka Hartas 17. pants ir tiesību norma, ar kuru privātpersonām tiek piešķirtas tiesības (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 20. septembris, *Ledra Advertising u.c./Komisija un ECB*, no C-8/15 P līdz C-10/15 P, EU:C:2016:701, 66. punkts).
- 69 Attiecībā uz Hartas 17. panta 1. punktā paredzētajiem faktiskajiem nosacījumiem, pirmkārt, no Tiesas judikatūras izriet, ka ar šo tiesību normu nodrošinātā aizsardzība attiecas uz tiesībām, kam ir īpašuma vērtība, no kuras izriet, ievērojot attiecīgo tiesību sistēmu, iegūts tiesiskais stāvoklis, kas to īpašniekam ļauj šīs tiesības autonomi izlietot savā labā (spriedumi, 2013. gada 22. janvāris, *Sky Österreich*, C-283/11, EU:C:2013:28, 34. punkts, kā arī 2015. gada 3. septembris, *Inuit Tapiriit Kanatami u.c./Parlaments*, C-398/13 P, EU:C:2015:535, 60. punkts).
- 70 Pretēji tam, ko Ungārija šajā ziņā apgalvoja tiesas sēdē, ir acīmredzami, ka tādām lietojuma tiesībām uz nekustamo īpašumu, kādas ir pamatlietā, ciktāl ar tām to īpašniekam tiek atļauts izmantot šo īpašumu un gūt labumu no tā, ir īpašuma vērtība un tās sniedz to īpašniekam iegūtu tiesisko stāvokli, kas tam ļauj autonomi izmantot šīs lietošanas un labuma gūšanas tiesības, un tas tā ir pat tad, ja šādu tiesību nododamība būtu ierobežota vai izslēgta atbilstoši piemērojamām valsts tiesībām.
- 71 Šādu lietojuma tiesību uz lauksaimniecības zemi iegūšana ar līgumu principā ir saistīta ar cenas samaksu. Šīs tiesības ļauj to īpašniekiem gūt labumu no šīs zemes, tostarp ekonomiskiem mērķiem, proti, vajadzības gadījumā to iznomāt trešajām personām, un tādējādi tās ietilpst Hartas 17. panta 1. punkta piemērošanas jomā.
- 72 Turklāt no Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras par ECPAK 1. protokola 1. pantu izriet, ka atbilstoši Hartas 52. panta 3. punktam, interpretējot tās 17. pantu, kā minimālās aizsardzības standarts ir jāņem vērā tas (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2017. gada 15. marts, *Al Chodor*, C-528/15, EU:C:2017:213, 37. punkts; 2017. gada 13. jūnijs, *Florescu u.c.*, C-258/14, EU:C:2017:448, 49. punkts, kā arī 2019. gada 12. februāris, TC, C-492/18 PPU, EU:C:2019:108, 57. punkts), ka lietojuma tiesības uz nekustamo īpašumu, gūstot vai negūstot augļus, ir jāuzskata par "īpašumu", kas var baudīt minētajā 1. pantā garantēto aizsardzību (skat. it īpaši ECT, 2002. gada 12. decembris, *Witteck* pret Vāciju, CE:ECHR:2002:1212JUD003729097, 43.–46. punkts; 2004. gada 16. novembris, *Bruncrona* pret Somiju, CE:ECHR:2004:1116JUD004167398, 78. punkts, kā arī 2006. gada 9. februāris, *Athanasiou u.c.* pret Grieķiju, CE:ECHR:2006:0209JUD000253102, 22. punkts).
- 73 Otrkārt, lietojuma tiesības, kas ar apstrīdēto tiesisko regulējumu ir izbeigtas, pretēji Ungārijas apgalvotajam ir jāuzskata par "likumīgi iegūtām" Hartas 17. panta 1. punkta izpratnē.
- 74 Šajā ziņā vispirms jānorāda, ka no šī sprieduma 8. un 9. punkta izriet, ka 1991. un 1994. gadā veiktie grozījumi tiesību aktos, kuru mērķis bija aizliegt iegādāties lauksaimniecības zemi fiziskām personām, kam nav Ungārijas pilsonības, un juridiskajām personām, neattiecas uz šo zemju lietojuma tiesību iegūšanu. Tik tiešām, 1994. gada Likums par lauksaimniecības zemi tika grozīts tikai no 2002. gada 1. janvāra, lai izslēgtu arī iespēju ar līgumu noteikt lauksaimniecības zemes lietojuma tiesības par labu šīm fiziskajām vai juridiskajām personām.
- 75 Tādējādi lietojuma tiesības uz lauksaimniecības zemi, uz ko attiecās apstrīdētais tiesiskais regulējums, tika nodibinātas laikā, kad spēkā esošajos valsts tiesību aktos šādu tiesību nodibināšana nebija aizliegta.
- 76 Turpinot – Ungārija nav pierādījusi ne to, ka tās norādītais valsts tiesiskais regulējums valūtas kontroles jomā būtu vērsti uz to, lai nerezidentiem, iegādājoties lietojuma tiesības, būtu jāsaņem valūtas maiņas atļauja, pretējā gadījumā ieguvumi nebūtu spēkā, ne arī to, ka citu dalībvalstu rezidentu iegūtās lietojuma tiesības, kas tika izbeigtas ar apstrīdēto tiesisko regulējumu, atbilstoši piemērojamām valsts tiesību normām nebija spēkā *ab initio* noteikumu, kas piemērojami īpašumtiesību uz lauksaimniecības zemi iegūšanas jomā, apiešanas dēļ.

- 77 Šajā ziņā, kā Komisija ir norādījusi un Ungārija ir atzinusi procedūras pirmstiesas stadijā, nav tāda tiesas nolēmuma, ar kuru būtu konstatēta šo lietojuma tiesību spēkā neesamība. Savukārt Komisija Tiesā norādīja uz *Kúria* (Augstākā tiesa, Ungārija) 2010. gada 26. janvāra spriedumu, kura motīvu daļā ir skaidri noteikts, ka vienkārša lietojuma tiesību nodibināšana uz lauksaimniecības zemi neliecina par to, ka puses būtu vēlējušās apiet šīs zemes pārdošanas jomā piemērojamo tiesisko regulējumu.
- 78 Turklāt, protams, lai gan šķiet, ka no *Alkotmánybíróság* (Konstitucionālā tiesa) 2015. gada 21. jūlija sprieduma Nr. 25 izriet, ka apstrīdētā tiesiskā regulējuma mērķis, vismaz daļēji, ir likvidēt tādas lauksaimniecības zemes iegādes prakses tiesiskās sekas, saskaņā ar kuru lietojuma tiesības ir tikušas piemērotas “ar traucējumiem”, šāds konstatējums nešķiet pielīdzināms secinājumam par visu attiecīgo lietojuma tiesību īpašnieku ļaunprātīgu rīcību, turklāt minētajā spriedumā ir uzsvērts, ka ar apstrīdēto tiesisko regulējumu ir izbeigtas attiecīgās lietojuma tiesības attiecībā uz nākotni, bet ar to neviena agrāka rīcība netiek kvalificēta par nelikumīgu.
- 79 Visbeidzot, ir skaidrs, ka Ungārijas kompetentās iestādes sistemātiski ir ierakstījušas zemesgrāmatās lietojuma tiesības, ko šādi ir ieguvuši nerezidenti. Kā lietas dalībnieki piekrit, lai veiktu šādu ierakstīšanu, attiecīgajam aktam ir jābūt vai nu publiska akta formā, vai arī privāti parakstītam un apstiprinātam ar advokāta parakstu, un tā sekas saskaņā ar Zemesgrāmatu likuma 5. pantu ir tādas, ka attiecīgās ziņas par nekustamo īpašumu pastāv, kamēr tiek pierādīts pretējais. Turklāt Komisija ir uzsvērusi – un Ungārija šajā jautājumā neiebilst –, ka atbilstoši šī likuma 3. pantam, kas bija spēkā līdz 2014. gada 15. martam, ar šādu ierakstu tiek nodibinātas tiesības.
- 80 Tādējādi ir skaidrs, ka ieinteresētās personas savas tiesības vispār varēja izmantot bez traucējumiem daudzus gadus, rikodamies kā lietojuma tiesību īpašnieki attiecīgajā gadījumā. Ar viņu tiesībām saistīto tiesisko noteiktību pastiprina vispirms to reģistrācija zemesgrāmatā, tālāk – tas, ka valsts iestādes saprātīgā termiņā neveica nekādas darbības, lai, iespējams, konstatētu šo tiesību spēkā neesamību un dzēstu to ierakstus no šiem reģistriem, un visbeidzot – minēto tiesību esamības apstiprinājums likumdošanas ceļā, proti, ar 2012. gada Likumu Nr. CCXIII, kas pieņemts nedaudz vairāk kā gadu pirms apstrīdētā tiesiskā regulējuma, tika nolemts saglabāt šīs tiesības līdz 2033. gada 1. janvārim.
- 81 Treškārt, kā ģenerālvokāts ir norādījis secinājumu 136. un 157. punktā, attiecīgās lietojuma tiesības ir tiesību uz īpašumu daļa, jo ar tām to īpašniekiem tiek nodrošinātas divām pēdējām minētajām tiesībām raksturīgas lietas, proti, tiesības lietot attiecīgo īpašumu un tiesības gūt no tā augļus. Ar apstrīdēto tiesisko regulējumu ir izbeigtas *ex lege* visas spēkā esošās lietojuma tiesības, kas pastāv uz attiecīgo zemi, izņemot tās, kas ir nodibinātas starp tuviem radniekiem. Tādējādi šāda izbeigšana pēc definīcijas piespiedu kārtā pilnībā un galīgi atņem ieinteresētajām personām viņu lietojuma tiesības, kuras pāriet minētās zemes īpašniekiem.
- 82 No minētā izriet, ka ar apstrīdēto tiesisko regulējumu nav ieviesti ierobežojumi īpašuma lietošanai, bet ir atņemtas īpašuma tiesības Hartas 17. panta 1. punkta izpratnē.
- 83 Šajā ziņā nevar pieņemt argumentus, ko Ungārija izklāstīja tiesas sēdē, ka lietojuma tiesību īpašnieki, kam šādi ir atņemts īpašums, saglabā iespēju turpināt izmantot attiecīgo zemi, noslēdzot nomas līgumu ar īpašnieku. Šāda noslēgšana ir atkarīga tikai un vienīgi no īpašnieka piekrišanas, un tā neļauj agrākajam lietotājam kompensēt reālās tiesības, kas tam iepriekš bija un kas atšķiras no personiskām tiesībām, kuras izriet no nomas līguma. Turklāt tā rada izdevumus, kas šai personai nerastos, ja tā būtu saglabājusi savas tiesības.
- 84 Turklāt, nosakot, ka “nevienam nedrīkst atņemt īpašumu”, Hartas 17. panta 1. punkta otrais teikums neattiecas vienīgi uz īpašumtiesību atņemšanu, to nododot valsts iestādēm. Tādējādi pretēji tam, ko Ungārija šajā ziņā arī ir apgalvojusi, apstākļi, ka attiecīgās lietojuma tiesības nav ieguvusi valsts iestāde, bet ka to dzēšanas sekas ir tādas, ka attiecīgās zemes pilnīgas īpašumtiesības atgūst to īpašnieki, nekādi neietekmē faktu, ka šo tiesību izbeigšanas sekas ir to atņemšana to agrākajiem īpašniekiem.

- 85 Šajā ziņā būtu arī jānorāda, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir nolēmusi, ka ECPAK 1. protokola 1. panta pirmās daļas otrā teikuma izpratnē par īpašuma atņemšanu ir uzskatāma īpašumtiesību uz nekustamo īpašumu piespiedu nodošana, kas atbilstoši valsts tiesību aktiem norisinās starp to īpašnieku un šī paša īpašuma ilgtermiņa nomnieku (ECT, 1986. gada 21. februāris, *James u.c. pret Apvienoto Karalisti*, CE:ECHR:1986:0221JUD000879379, 27., 30. un 38. punkts), vai arī lauksaimniecības īpašuma piespiedu nodošana no vienas personas citai lauksaimniecības racionalizācijas nolūkā (ECT, 1990. gada 21. februāris, *Håkansson un Sturesson pret Zviedriju*, CE:ECHR:1990:0221JUD001185585, 42.–44. punkts).
- 86 No šī sprieduma 69.–85. punktā izklāstītajiem apsvērumiem izriet, ka lietojuma tiesību izbeigšana ar apstrīdēto tiesisko regulējumu ir īpašuma atņemšana Hartas 17. panta 1. punkta izpratnē.
- 87 Lai gan šajā tiesību normā nav absolūti aizliegts atņemt īpašumu, tomēr tajā ir paredzēts, ka tas var notikt vienīgi sabiedrības interesēs tādos gadījumos un apstākļos, kuri ir paredzēti tiesību aktos, ar noteikumu, ka par šī īpašuma zaudēšanu laikus izmaksā taisnīgu kompensāciju.
- 88 Attiecībā uz šīm prasībām ir jāņem vērā arī Hartas 52. panta 1. punktā izdarītie precizējumi, proti, saskaņā ar šo normu ir pieļauts, ka tajā paredzētajām tiesībām var tikt noteikti izmantošanas ierobežojumi, ciktāl šie ierobežojumi ir noteikti tiesību aktos, tajos ir respektēta šo tiesību būtība un, ievērojot samērīguma principu, tie ir nepieciešami un patiešām atbilst vispārējo interešu mērķiem, ko ir atzinusi Savienība, vai arī vajadzībai aizsargāt citu personu tiesības un brīvības.
- 89 Kopā interpretējot Hartas 17. panta 1. punktu un tās 52. panta 1. punktu, ir jāsecina, pirmkārt, ka tad, ja īpašuma atņemšanas pamatojumam tiek izvirzītas sabiedrības intereses, Hartas 52. panta 1. punktā paredzētā samērīguma principa ievērošana ir jānodrošina, ņemot vērā šīs intereses un to mērķus. Otrkārt, tas nozīmē, ka tad, ja nav šādu sabiedrības interešu, kas varētu attaisnot īpašuma atņemšanu, vai – pieņemot, ka šādas sabiedrības intereses ir pierādītas, – ja nav izpildīti Hartas 17. panta 1. punkta otrajā teikumā paredzētie nosacījumi, tas ietekmētu šajā tiesību normā garantētās tiesības uz īpašumu.

2) Par attaisnojumiem un par sabiedrības interesēm

i) Par attaisnojumu, kas pamatots ar vispārējo interešu mērķiem, kuri saistīti ar lauksaimniecības zemes izmantošanu

- 90 Kā izriet no šī sprieduma 31. un 43. punkta – Ungārija apgalvo, ka, pieņemot, ka ar apstrīdēto tiesisko regulējumu ir ierobežota kapitāla brīva aprīte, šis regulējums, ciktāl ar to pastāvošo lauksaimniecības zemes lietojuma tiesību saglabāšanai tiek paredzēts nosacījums, ka lietojuma tiesību īpašnieks ir attiecīgās zemes īpašnieka tuvs radnieks, vienlaikus tiecas rezervēt īpašumtiesības uz lauksaimniecības zemi tiem, kas to izmanto, un novērst šādas zemes iegādi tīri spekulatīvos nolūkos, lai to varētu izmantot jauni uzņēmumi, lai atvieglotu dzīvotspējīga lieluma un konkurētspējīgu lauku saimniecību izveidi un novērstu lauksaimniecības līdzekļu sadrumstalotību, kā arī aizceļošanu no laukiem un iedzīvotāju skaita samazināšanos lauku apvidos.
- 91 Šajā ziņā jāatgādina, ka Tiesa ir atzinusi, ka ar valsts tiesisko regulējumu var ierobežot kapitāla brīvu aprīti tādu mērķu vārdā, ar kuriem tiek mēģināts saglabāt lauksaimniecībā izmantojamās zemes tiešu apsaimniekošanu un nodrošināt, lai lauksaimniecībā izmantojamās īpašumus pārsvarā apdzīvotu un izmantotu to īpašnieki, kā arī lai teritorijas labiekārtošanas nolūkā saglabātu pastāvīgu iedzīvotāju skaitu lauku vidē un veicinātu racionālu pieejamās zemes izmantošanu, cīnoties pret milzīgu pieprasījumu pēc zemes (spriedums, 2018. gada 6. marts, *SEGRO un Horváth*, C-52/16 un C-113/16, EU:C:2018:157, 82. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

- 92 Tas pats ir spēkā attiecībā uz mērķiem saglabāt tādu zemes īpašuma sadali, kas ļauj attīstīt dzīvotspējīgas saimniecības un saprātīgi izmantot platību un ainavas (spriedums, 2018. gada 6. marts, *SEGRO un Horváth*, C-52/16 un C-113/16, EU:C:2018:157, 83. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 93 Tomēr šajā lietā, kā tas tika atgādināts šī sprieduma 59. punktā, ir jāpārbauda, vai apstrīdētais tiesiskais regulējums faktiski atbilst šādi apgalvotajiem leģitīmiem vispārējo interešu mērķiem, vai ar to var tikt nodrošināta to sasniegšana, un vai tas nepārsniedz to, kas ir nepieciešams šo mērķu sasniegšanai.
- 94 Šajā kontekstā jāatgādina arī, ka attaisnojošajiem iemesliem, uz ko dalībvalsts var atsaukties, ir jāpievieno atbilstoši pierādījumi vai šīs valsts pieņemtā ierobežojošā pasākuma piemērotības un samērīguma analīze, kā arī precīza informācija, kas var pamatot tās argumentāciju (spriedums, 2016. gada 26. maijs, Komisija/Grieķija, C-244/15, EU:C:2016:359, 42. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 95 Šajā ziņā, pirmkārt, ir jānorāda, ka apstrīdētais tiesiskais regulējums, izbeidzot visas lietojuma tiesības, kas pastāv uz lauksaimniecības zemi, izņemot tās, kuru īpašnieks ir tuvs radnieks to īpašniekam, nešķiet piemērots Ungārijas izvirzīto mērķu sasniegšanai un ar tiem tam nav nekādas tiešas saiknes.
- 96 Proti, Ungārija nav norādījusi iemeslus, kuru dēļ tiesību, kas ir personai uz lauksaimniecības zemi, veids ļautu noteikt, vai ieinteresētā persona izmanto vai neizmanto minēto zemi, dzīvo vai nedzīvo tās tuvumā, ir vai nav to ieguvusi iespējamām spekulatīviem mērķiem un vai tas var veicināt dzīvotspējīgas un konkurētspējīgas lauksaimniecības attīstību, it īpaši novēršot zemes sadrumstalošanu.
- 97 Turklāt, kā Tiesa ir nospriedusi 2018. gada 6. marta sprieduma *SEGRO un Horváth* (C-52/16 un C-113/16, EU:C:2018:157) 87. punktā – tas, ka konkrētajā gadījumā pastāv radniecības saikne, kas tiek prasīta starp lietojuma tiesību īpašnieku un īpašnieku, nevar nodrošināt, ka lietojuma tiesību īpašnieks pats izmantos attiecīgo īpašumu un ka viņš nav ieguvis attiecīgās lietojuma tiesības tīri spekulatīvā nolūkā. Tāpat nekas neļauj uzskatīt *a priori*, ka īpašnieka radnieku lokā neietilpstoša persona, kas iegūst šāda zemes īpašuma lietojuma tiesības, nevarēs pati to apsaimniekot un ka iegāde noteikti ir notikusi tikai spekulatīvā nolūkā bez jebkādas vēlmes apstrādāt minēto īpašumu.
- 98 Ungārija nav arī noteikusi, kādā veidā šī prasība, kas attiecas uz tuvu radniecību, varētu veicināt dzīvotspējīgas un konkurētspējīgas lauksaimniecības atbalstu un attīstību, it īpaši novēršot zemes sadrumstalošanu, vai ļautu novērst izceļošanu no laukiem un lauku iedzīvotāju skaita samazināšanos.
- 99 Otrkārt, apstrīdētais tiesiskais regulējums katrā ziņā pārsniedz to, kas ir nepieciešams, lai sasniegtu Ungārijas norādītos mērķus.
- 100 Šķiet, ka lai nodrošinātu to, ka lietojuma tiesību uz zemi, kas paredzēta lietošanai lauksaimniecībā, pastāvēšanas sekas nebūtu šī lietošanas veida pārtraukšana, varētu tikt pieņemti citi pasākumi, kas kapitāla brīvu apriti ierobežo mazāk nekā minētajā tiesiskajā regulējumā paredzētie. Šajā ziņā, piemēram, varētu prasīt no lietojuma tiesību īpašnieka, lai viņš saglabā šādu lauksaimniecības lietošanas veidu, vajadzības gadījumā pašam nodrošinot attiecīgās zemes izmantošanu, apstākļos, kas var nodrošināt šīs izmantošanas dzīvotspēju (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 6. marts, *SEGRO un Horváth*, C-52/16 un C-113/16, EU:C:2018:157, 92. un 93. punkts).
- 101 Tādējādi Ungārija nav pierādījusi ne to, ka apstrīdētajam tiesiskajam regulējumam patiešām ir tās apgalvotie vispārējo interešu mērķi, kas saistīti ar lauksaimniecības zemes izmantošanu, ne arī to, ka tas var saskaņoti garantēt šādu mērķu sasniegšanu un ka tas ietver tikai šajā ziņā nepieciešamos pasākumus.

ii) Par attaisnojumu, kas attiecas uz valsts tiesiskā regulējuma valūtas kontroles jomā pārkāpumu

- 102 LESD 65. panta 1. punkta b) apakšpunktā ir noteikts, ka LESD 63. pants neskar dalībvalstu tiesības veikt visus vajadzīgos pasākumus, lai novērstu attiecīgās valsts normatīvo aktu pārkāpumus, noteikt procedūras, kā pārvaldes vai statistikas informācijas vajadzībām deklarēt kapitāla apriti, vai arī veikt pasākumus, kas pamatoti ar sabiedriskās kārtības vai sabiedriskās drošības interesēm. Saskaņā ar LESD 65. panta 3. punktu šādi pasākumi un procedūras tomēr nedrīkst radīt iespēju patvaļīgi diskriminēt vai slēpti ierobežot kapitāla un maksājumu brīvu apriti, kā tā noteikta LESD 63. pantā.
- 103 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka LESD 65. panta 1. punkta b) apakšpunkts, kas ir atkāpe no kapitāla brīvas aprites pamatprincipa, ir jāinterpretē šauri (spriedums, 2018. gada 6. marts, *SEGRO un Horváth*, C-52/16 un C-113/16, EU:C:2018:157, 96. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 104 Šajā gadījumā Ungārija apgalvo – tā kā lietojuma tiesību uz lauksaimniecības zemi iegādes notika pirms 2002. gada 1. janvāra un tā kā tās veica nerezidenti valūtas maiņas kontroles jomā piemērojamā valsts tiesiskā regulējuma izpratnē, saskaņā ar šo tiesisko regulējumu uz tām attiecas prasība par Ungārijas Valsts bankas izsniegtu atļauju. Šādas valūtas maiņas atļaujas nekad netika lūgtas šādām iegādēm, tāpēc tās neesot spēkā.
- 105 Šajā ziņā jānorāda, pirmkārt, kā izriet no šī sprieduma 76. punkta, Ungārija nav pierādījusi, ka valsts tiesiskais regulējums valūtas maiņas kontroles jomā, uz kuru tā atsaucas, būtu vērsts uz to, lai nerezidenti, iegādājoties lietojuma tiesības, saņemtu valūtas maiņas atļaujas, pretējā gadījumā šis iegādes nebūtu spēkā. Tā arī nav pierādījusi, ka apstrīdētā tiesiskā regulējuma pieņemšana būtu notikusi tādēļ, lai novērstu šī valsts tiesiskā regulējuma pārkāpumus valūtas maiņas kontroles jomā.
- 106 Attiecībā uz pirmo no šiem diviem aspektiem ir jānorāda turklāt, ka, pat pieņemot, ka atsevišķu ar apstrīdēto tiesisko regulējumu izbeigtu lietojuma tiesību spēkā esamība *ab initio* ir atkarīga no nosacījuma par valūtas maiņas atļauju, Komisija iesniedza Tiesā izvilkumus no 2010. gada 28. jūnija atzinuma Nr. 1/2010 un *Kúria* (Augstākā tiesa) taisītā sprieduma (lieta BH2000.556), no kuru formulējuma izriet, ka atbilstoši 1959. gada Likuma Nr. IV, ar ko izveido civilkodeksu, 237. panta 2. punktam, kas bija spēkā laikā, kad norādītais valsts tiesiskais regulējums valūtas kontroles jomā tika atcelts, sākot no datuma, kad vairs nav vajadzīga atļauja līguma sagatavošanai, bez šīs atļaujas noslēgts līgums ir jāuzskata par noslēgtu galīgi un spēkā esošu.
- 107 Runājot par otro aspektu, jāatgādina, ka apstrīdētajā tiesiskajā regulējumā ir paredzēta sistemātiska tādu lauksaimniecības zemes lietojuma tiesību izbeigšana, kas pieder personām, kuras nevar pierādīt tuvas radniecības saites ar attiecīgās zemes īpašnieku. Šis radniecības saišu kritērijs nerada nekādu saikni ar valsts tiesisko regulējumu valūtas maiņas kontroles jomā. Turklāt ir skaidrs, kā izriet it īpaši no šī sprieduma 42. punkta, ka lietojuma tiesību izbeigšana, kas paredzēta apstrīdētajā tiesiskajā regulējumā, ir piemērojama ne tikai attiecībā uz nerezidentiem, bet arī attiecībā uz Ungārijā dzīvojošām personām un juridiskām personām, kas ir reģistrētas šajā dalībvalstī, uz kurām tomēr neattiecas norādītais valsts tiesiskais regulējums valūtas maiņas kontroles jomā.
- 108 Otrkārt un jebkurā gadījumā, ilgtermiņā zemesgrāmatā ierakstītu lietojuma tiesību izbeigšana *ex lege*, kas notika vairāk nekā desmit gadus pēc tam, kad tika atcelts minētais valsts tiesiskais regulējums valūtas maiņas kontroles jomā, nav samērīgs pasākums. Lai sodītu *ab initio* par iespējamiem valsts tiesiskā regulējuma valūtas maiņas kontroles jomā pārkāpumiem, varēja tikt pieņemti citi, mazāk kaitējoši pasākumi, piemēram, administratīvi naudas sodi (spriedums, 2018. gada 6. marts, *SEGRO un Horváth*, C-52/16 un C-113/16, EU:C:2018:157, 106. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 109 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, Ungārija nav pierādījusi ne to, ka tās norādītais valsts tiesiskais regulējums valūtas kontroles jomā var ietekmēt lietojuma tiesību spēkā esamību, uz kurām attiecas apstrīdētais tiesiskais regulējums, ne to, ka pēdējais minētais ir pieņemts nolūkā novērst šādus tiesiskā

regulējuma darījumu kontroles jomā iespējamus pārkāpumus, ne arī – pieņemot, ka apstrīdētajam tiesiskajam regulējumam tiešām bija šāds mērķis –, ka ar to panāktā lietojuma tiesību izbeigšana ir samērīga ar šo mērķi un pieļaujama atbilstoši LESD 65. pantam.

iii) Par attaisnojumu, kas pamatots ar sabiedriskās kārtības aizsardzības nolūkā izvērstu cīņu pret valsts tiesību aktu apiešanas praksi

- 110 Kā tika atgādināts šī sprieduma 102. punktā, LESD 65. panta 1. punkta b) apakšpunktā tostarp ir noteikts, ka LESD 63. pants neskar dalībvalstu tiesības veikt visus pasākumus, kas pamatoti ar sabiedriskās kārtības vai sabiedriskās drošības interesēm.
- 111 Šajā gadījumā Ungārija apgalvo, ka lietojuma tiesības, kas ir izbeigtas ar apstrīdēto tiesisko regulējumu, tika iegūtas, apejot likumā noteikto aizliegumu fiziskām personām, kas ir citu dalībvalstu valstspiederīgās, un juridiskām personām iegūt īpašumā lauksaimniecības zemi, un ka tās nebija spēkā *ab initio*, un šī iemesla dēļ Ungārijas likumdevējs nolēma *ex lege* labot šādu ļaunprātīgu rīcību.
- 112 Šajā ziņā attiecībā uz tādas rīcības apkaršanu, kuras mērķis ir apiet valsts tiesību aktus, ir jāatgādina, ka Tiesa, protams, jau ir atzinusi, ka pamattiesības ierobežojošs pasākums vajadzības gadījumā var tikt attaisnots, ja tas ir vērstas pret pilnībā fiktīviem mehānismiem, kuru mērķis ir izvairīties no attiecīgā valsts tiesiskā regulējuma (spriedums, 2018. gada 6. marts, *SEGRO un Horváth*, C-52/16 un C-113/16, EU:C:2018:157, 114. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 113 Tomēr, pirmkārt un kā jau ir konstatēts šī sprieduma 76.–80. punktā, Ungārija nav pierādījusi, ka lietojuma tiesības, uz kurām attiecas apstrīdētais tiesiskais regulējums, proti, tās, ko pirms 2002. gada uz lauksaimniecības zemi ir nodibinājušas juridiskas personas un citu dalībvalstu valstspiederīgie, būtu spēkā neesošas atbilstoši piemērojamiem valsts tiesību aktiem, jo ar tām ir apietas atsevišķas to normas.
- 114 Otrkārt, tāds attaisnojums kā šī sprieduma 112. punktā minētais saskaņā ar judikatūru ir pieļaujams tikai tad, ja tas specifiski attiecas uz fiktīviem mehānismiem, kuru mērķis ir izvairīties no attiecīgā valsts tiesiskā regulējuma. Tas tostarp izslēdz jebkādu vispārīgas prezumpcijas pieņemšanu attiecībā uz ļaunprātīgu rīcību, ar ko pietiktu, lai attaisnotu kapitāla brīvas aprites ierobežojumu (spriedums, 2018. gada 6. marts, *SEGRO un Horváth*, C-52/16 un C-113/16, EU:C:2018:157, 115. un 116. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).
- 115 Lai atbilstu samērīguma principam, pasākumam, kuram ir šāds specifisks mērķis cīnīties pret pilnībā fiktīviem mehānismiem, būtu, tieši pretēji, jāļauj valsts tiesai izvērtēt katru gadījumu atsevišķi, ņemot vērā katras lietas konkrētos apstākļus un pamatojoties uz objektīviem elementiem, lai ņemtu vērā attiecīgo personu ļaunprātīgu vai krāpniecisku rīcību (spriedums, 2018. gada 6. marts, *SEGRO un Horváth*, C-52/16 un C-113/16, EU:C:2018:157, 117. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 116 Jākonstatē, ka apstrīdētais tiesiskais regulējums neatbilst nevienai no šī sprieduma 114. un 115. punktā atgādinātajām prasībām.
- 117 Pirmām kārtām, *Alkotmánybíróság* (Konstitucionālā tiesa) 2015. gada 21. jūlija spriedumā Nr. 25, kas ir minēts šī sprieduma 78. punktā, nav ietverts neviens secinājums par attiecīgo ar lietojuma tiesībām apveltīto personu ļaunprātīgu rīcību un ir uzsvērts, ka šo lietojuma tiesību izbeigšana ar apstrīdēto tiesisko regulējumu tostarp tika uzskatīta par nepieciešamu, lai pilnībā īstenotu ieviestā jaunā juridiskā mehānisma valsts stratēģisko mērķi, proti, lai lauksaimniecības zemes būtu vienīgi to fizisko personu īpašumā, kas tās apstrādā.
- 118 Šādos apstākļos nav pierādīts, ka apstrīdētajam tiesiskajam regulējumam būtu specifisks mērķis apkarot darbību, ar kuru tiek izveidoti fiktīvi mehānismi, lai izvairītos no valsts tiesību aktu par lauksaimniecības zemes iegādi piemērošanas.

- 119 Otrām kārtām un jebkurā gadījumā, tikai no tā apstākļa vien, ka lietojuma tiesību uz lauksaimniecības zemi īpašnieks ir juridiska vai fiziska persona, kam nav tuvu radniecības saišu ar šīs zemes īpašnieku, nevar pamatoti izsecināt, ka šāda persona ir ļaunprātīgi rīkojusies šo lietojuma tiesību iegādes brīdī. Tādējādi, kā atgādināts šī sprieduma 114. punktā, nevar atzīt, ka pastāv vispārīga prezumpcija par ļaunprātīgu rīcību (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 6. marts, *SEGRO un Horváth*, C-52/16 un C-113/16, EU:C:2018:157, 121. punkts).
- 120 Tātad varēja paredzēt citus pasākumus – ja vien tajos ir ievērotas citas no Savienības tiesībām izrietošās prasības –, kuri būtu mazāk kaitējoši kapitāla brīvai aprītei, tādi kā sodi vai konkrētas prasības par spēkā neesamību valsts tiesā, lai cīnītos pret iespējami konstatētajiem piemērojamo valsts tiesību aktu apiešanas gadījumiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 6. marts, *SEGRO un Horváth*, C-52/16 un C-113/16, EU:C:2018:157, 122. punkts).
- 121 Šajā sakarā nav atbalstāma Ungārijas argumentācija, kas ir pamatota ar budžeta un tiesvedības līdzekļu ekonomijas apsvērumiem. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru tīri ekonomiska rakstura iemesli nevar būt primāri vispārējo interešu iemesli, kas varētu pamatot Līgumā garantētās pamatbrīvības ierobežojumu. Tas pats attiecas uz pilnībā administratīva rakstura apsvērumiem (spriedums, 2018. gada 6. marts, *SEGRO un Horváth*, C-52/16 un C-113/16, EU:C:2018:157, 123. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 122 No tā izriet, ka kapitāla brīvas aprītes ierobežojumu, ko rada apstrīdētais tiesiskais regulējums, nevar attaisnot ar vēlmi apkarot pilnībā fiktīvus mehānismus, kuru mērķis ir izvairīties no valsts tiesību aktu lauksaimniecības zemes iegādes jomā piemērošanas.

iv) Par sabiedrības interešu un kompensēšanas sistēmas Hartas 17. panta izpratnē neesamību

- 123 Attiecībā uz īpašuma atņemšanu Hartas 17. panta 1. punkta izpratnē, kas rodas, izbeidzot attiecīgās lietojuma tiesības, ir jāpiebilst – ievērojot šī sprieduma 87.–89. punktā atgādinātās prasības, kuras ievērojot šāda atņemšana ir pieļaujama –, ka šī izbeigšana ir paredzēta tiesību aktos.
- 124 Turklāt, lai gan vispārējo interešu mērķi, kas saistīti ar lauksaimniecības zemes izmantošanu, kā tie, kas minēti šā sprieduma 91. un 92. punktā, vai tādi mērķi kā tie, kas ir vērsti uz valsts tiesiskā regulējuma valūtas kontroles jomā pārkāpumu novēršanu vai cīņu pret ļaunprātīgu rīcību, kuras nolūks būtu apiet piemērojamos valsts tiesību aktus, protams, var būt viena vai vairākas sabiedrības intereses minētās tiesību normas izpratnē, tomēr no šī sprieduma 101. punkta izriet, ka Ungārija šajā lietā nekādā veidā nav pierādījusi ne to, ka lietojuma tiesību izbeigšana *ex lege*, kas ir panākta ar apstrīdēto tiesisko regulējumu, tiešām atbilstu minētajiem mērķiem, kuri saistīti ar lauksaimniecības zemes izmantošanu, ne katrā gadījumā arī to, ka tā ir piemērota, lai šos mērķus sasniegtu, vai arī ir nepieciešama šajā sakarā. Turklāt un ievērojot attiecīgi šī sprieduma 109. un 122. punktā secināto, tāda lietojuma tiesību izbeigšana, kāda *ex lege* ir izdarīta ar apstrīdēto tiesisko regulējumu, nevar tikt uzskatīta ne par tādu, kas ir notikusi, lai novērstu valsts tiesību aktu darījumu kontroles jomā pārkāpumus vai apkarotu šādu ļaunprātīgu rīcību, jo šie pārkāpumi un rīcība nav pierādīti, ne katrā ziņā arī par atbilstīgu šī sprieduma 89. punkta atgādinātajai samērīguma prasībai.
- 125 Apstrīdētais tiesiskais regulējums neatbilst Hartas 17. panta 1. punkta otrajā teikumā paredzētajai prasībai, saskaņā ar kuru laikus ir jāsamaksā taisnīga kompensācija par attiecīgo lietojuma tiesību zaudēšanu.
- 126 Saskaņā ar minēto tiesību normu īpašums var tikt atņemts tikai “gadījumos un apstākļos, kuri ir paredzēti tiesību aktos, ar noteikumu, ka par zaudējumiem laikus izmaksā taisnīgu kompensāciju”, tādējādi šai kompensācijai, kas atbilstoši Hartai ir viens no atņemšanai paredzētajiem nosacījumiem, ir jābūt paredzētai likumā. No tā izriet, ka valsts tiesiskajā regulējumā, ar kuru tiek atņemts īpašums, skaidri un precīzi ir jāparedz, ka šī atņemšana rada tiesības uz kompensāciju, kā arī ar to saistīti

nosacījumi. Jākonstatē, ka apstrīdētajā tiesiskajā regulējumā nav ietverta neviena tiesību norma, kas paredzētu kompensāciju lietojuma tiesību īpašniekiem, kam tās tiek atņemtas, un nav reglamentēta arī tās piešķiršanas kārtība.

- 127 Šajā ziņā atsauce uz civiltiesību normām, ko Ungārija ir ietvērusi iebildumu rakstā, neatbilst no Hartas 17. panta 1. punkta izrietošajām prasībām. Turklāt un pat pieņemot, ka likumīgi ir iespējams dalībvalstij, ievērojot šo tiesību normu, novirzīt uz privātpersonām pienākumu maksāt kompensāciju par īpašuma atņemšanu, kuras cēlonis ir tikai un vienīgi pati valsts, ir jākonstatē, ka šāda nodošana šajā gadījumā uzliktu lietojuma tiesību īpašniekiem pienākumu atgūt iespējamās kompensācijas, ko varētu samaksāt zemes īpašnieki, izmantojot procedūras, kas var izrādīties ilgas un dārgas. Šādas civiltiesību normas neļauj viegli un pietiekami precīzi vai paredzami noteikt, vai kompensācijas faktiski var saņemt saskaņā ar šādām procedūrām, ne arī zināt konkrētajā gadījumā, kāds ir to raksturs un nozīme.
- 128 Šajā ziņā arī jānorāda, ka attiecībā uz ECPAK 1. protokola 1. pantu no Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras izriet, ka tā uzskata – ja privātpersonas īpašums tiek ekspropriēts, ir jābūt procedūrai, kas nodrošina ekspropriācijas seku vispārēju novērtējumu, proti, kompensācijas piešķiršanu atkarībā no ekspropriētā īpašuma vērtības, kompensācijas saņēmēju noteikšanu un jebkuru citu jautājumu, kas attiecas uz ekspropriāciju (ECT, 2003. gada 9. oktobris, *Biozokat A. E. pret Grieķiju*, CE:ECHR:2003:1009JUD006158200, 29. punkts).
- 129 Ņemot vērā šī sprieduma 123.–128. punktā izklāstītos apsvērumus, jākonstatē, ka īpašuma atņemšana, kas ir panākta ar apstrīdēto tiesisko regulējumu, nav attaisnota ar sabiedrības interesēm un tās sakarā nav noteikta arī taisnīgas kompensācijas laicīgas samaksas kārtība. Tātad ar minēto tiesisko regulējumu ir pārkāptas tiesības uz īpašumu, kas garantētas ar Hartas 17. panta 1. punktu.

c) Secinājums

- 130 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, jāsecina, pirmkārt, ka Ungārija nav pierādījusi, ka to lietojuma tiesību izbeigšana, kuras tieši vai netieši bija citu dalībvalstu, kas nav Ungārija, valstspiederīgajiem, kura ir izdarīta ar apstrīdēto tiesisko regulējumu, būtu vērsta uz to, lai garantētu vispārējo interešu mērķus, kas atzīti Tiesas judikatūrā vai minēti LESD 65. panta 1. punkta b) apakšpunktā, kā arī to, ka šī izbeigšana būtu piemērota un saskaņota vai arī attiektos vienīgi uz pasākumiem, kas nepieciešami, lai sasniegtu šos mērķus. Otrkārt, minētā tiesību izbeigšana nav saderīga ar Hartas 17. panta 1. punktu. Līdz ar to kapitāla brīvas aprites šķēršļi, kas šādi ir radušies, atņemot īpašumu, kurš iegūts, izmantojot līdzekļus, uz kuriem ir attiecināma ar LESD 63. pantu ieviestā aizsardzība, nevar tikt attaisnoti.
- 131 Šādos apstākļos jākonstatē, ka, pieņemdamā apstrīdēto tiesisko regulējumu un ar to izbeigdamā *ex lege* lietojuma tiesības uz Ungārijā esošu lauksaimniecības zemi, kas tieši vai netieši pieder citu dalībvalstu valstspiederīgajiem, Ungārija nav izpildījusi pienākumus, kas tai paredzēti LESD 63. pantā, to skatot kopā ar Hartas 17. pantu.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 132 Atbilstoši Tiesas Reglamenta 138. panta 1. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā Komisija ir prasījusi piespriež Ungārijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un tā kā pēdējai minētajai šis spriedums ir nelabvēlīgs, ir jāpiespriež Ungārijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospiež:

- 1) **Pieņemdama *mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény* (2013. gada Likums Nr. CCXII par dažādiem noteikumiem un pārejas pasākumiem saistībā ar 2013. gada Likumu Nr. CXXII par lauksaimniecības un mežu zemes pārdošanu) 108. panta 1. punktu un ar to izbeigdama *ex lege* lietojuma tiesības uz Ungārijā esošu lauksaimniecības zemi, kas tieši vai netieši pieder citu dalībvalstu valstspiederīgajiem, Ungārija nav izpildījusi pienākumus, kas tai paredzēti LESD 63. pantā, to skatot kopā ar Eiropas Savienības pamattiesību hartas 17. pantu.**
- 2) **Ungārija atlīdzina tiesāšanās izdevumus.**

[Paraksti]